

Beteckning: _____

Institutionen för utbildningsvetenskap

Jehovas Vittnen
Elever med en annan trosuppfattning

Gunilla Andersson
Eva-Lotta Lingvall
December 1998

Examensarbete A, 8 poäng
Religionsvetenskap

Läroarbete i ett helhetsperspektiv A
Handledare: Gunilla Nylund

SAMMANFATTNING

Detta examensarbete har utförts som en examinationsuppgift i termin sju på Grundskollärautbildningen 1-7 vid Högskolan i Gävle.

Examensarbetets huvudsyfte var att ta reda på hur man som blivande lärare på bästa sätt bemöter en elev som är ett Jehovas vittne med hänsyn till både elevens trosuppfattning och Lpo 94.

Arbetet grundar sig på litteraturstudier och intervjuer med lärare som har kommit i kontakt med Jehovas vittnen. En intervju har utförts med en lärare som själv är ett vittne.

Första delen av arbetet består av inledning, metod och en kortfattad historiebeteckning runt Jehovas samt vad ett Jehovas vittne är och vad som skiljer dem från övriga samhällsmedlemmar.

Nästa del tar upp hur Jehovas vittnen ser på skola och utbildning samt vad Lpo 94 föreskriver.

I den sista och avslutande delen behandlas intervjuerna och därefter följer diskussionen.

”Förutfattade meningar blir fördomar först om de inte kan ändras när de ställs inför nya kunskaper.” (George Bancroft)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	5
1.1 BAKGRUND.....	5
1.2 SYFTE.....	5
2. METOD.....	6
3. HISTORIK.....	7
4. VAD ÄR ETT JEHOVAS VITTNEN?	9
4.1 HUR BLIR MAN ETT JEHOVAS VITTNEN?.....	9
4.2 LÄRAN.....	10
4.2.1 Bibeln	10
4.2.2 Gud.....	11
4.2.3 Jesus	11
4.2.4 Anden.....	11
4.2.5 Djävulen - Lucifer - Satan.....	12
4.2.6 Guds rike	12
4.3 SAKRAMENTEN.....	13
4.3.1 Döpet.....	14
4.3.2 Nattvarden.....	14
5. VAD SKILJER JEHOVAS VITTNEN FRÅN ÖVRIGA SAMHÄLLSMEDLEMMAR?.....	15
5.1 VÄRNPLIKT.....	15
5.2 FLAGGHÄLSNING	16
5.3 POLITISKA VAL	16
5.4 KYRKOSAMFUND.....	16
5.5 HÖGTIDSFIRANDEN.....	17
5.5.1 Julen	17
5.5.2 Födelsedagar.....	17
5.6 ÄKTENSKAP.....	17
5.7 BLODTRANSFUSION OCH BLODMAT	18
5.8 ALKOHOL, TOBAK OCH KAFFE	18
5.9 FRITIDEN	18
6. HUR SER JEHOVAS VITTNEN PÅ SKOLA OCH UTBILDNING?.....	19
7. VAD FÖRESKRIVER LPO 94?.....	20
7.1 I SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPGIFTER	20
7.2 MÅL OCH RIKTLINJER	20
7.3 KURSPLANER FÖR GRUNDSKOLAN	21
7.3.1 Biologi, Fysik och Kemi	21
7.3.2 Biologi.....	21
7.3.3 Religionskunskap.....	22
7.3.4 Samhällskunskap	23
8. HUR BEMÖTER MAN JEHOVAS VITTNEN I SKOLAN?	25
8.1 INTERVJU MED LÄRAREN OCH JEHOVAS VITTNEN LENNART	25

8.2 INTERVJU MED LÄRAREN BENGT	27
8.3 INTERVJU MED LÄRAREN BIRGITTA	28
9. DISKUSSION	30
10. KÄLLFÖRTECKNING	34
10.1 LITTERATUR	34
10.2 TIDSSKRIFTER.....	34
10.3 JEHOVAS VITTNENS EGNA SKRIFTER	35
BILAGOR	
INTERVJUFRÅGOR TILL JEHOVAS VITTNET OCH LÄRAREN LENNART	36
INTERVJUFRÅGOR TILL LÄRARNA.....	37

1. INLEDNING

Vi anser att det är viktigt att man möter alla människor med respekt oavsett vilken trosinriktning de har. Vår uppfattning är att Jehovas vittnen ofta möts med oförståelse. Anledningen till detta kan vara deras dörrknackning som av vissa upplevs irriterande och kan därmed bidra till en negativ inställning. Genom detta missionerande får andra människor större inblick i deras tro än i många andras och därför har vi lättare att bilda oss en ”uppfattning”. I dagens mångkulturella svenska samhälle kommer vi i kontakt med många religioner och trosuppfattningar.

1.1 Bakgrund

Vi valde att fördjupa oss i denna trosuppfattning eftersom vi båda två under någon praktikperiod träffat elever som är Jehovas vittnen. Då fick vi en inblick i hur deras syn på skolans verksamhet skiljer sig en aning från de övrigas. Problem uppstod främst vid firandet av religiösa högtider och traditioner och vissa undervisningstimmar.

1.2 Syfte

Syftet med arbetet är att vi själva vill skaffa oss större kunskaper om Jehovas vittnen, deras tro och syn på skolan. Detta vill vi göra för att vi som blivande lärare på bästa möjliga sätt ska kunna tillmötesgå dessa elever och deras föräldrar. För att få denna kunskap har vi utgått från följande frågeställningar:

- ✿ Vad är ett Jehovas vittne?
- ✿ Vad skiljer Jehovas vittnen från övriga samhällsmedlemmar?
- ✿ Hur ser Jehovas vittnen på skola och utbildning?
- ✿ Vad föreskriver Lpo 94?
- ✿ Hur bemöter man Jehovas vittnen i skolan?

2. METOD

Svaren på våra frågeställningar har vi fått genom litteraturstudier, dagspress och intervjuer.

För att få fram så objektiva fakta som möjligt valde vi litteratur och dagspress som beskriver Jehovas vittnen förhållandevis rent informativt. Jehovas vittnens syn på skolan fick vi fram genom att läsa deras egna informationsbroschyrer.

Vi har gjort intervjuer med tre stycken lärare varav en själv är ett Jehovas vittne. Ingen av lärarna hade i förväg fått se frågorna, men de fick däremot läsa igenom dem innan intervjun började. Frågorna har enbart använts som ett stöd vid diskussionerna för att styra upp samtalet. Intervjuerna utfördes inte av det syftet att de skulle analyseras utan ge oss mer detaljerade kunskaper.

Före arbetets början hade vi klart för oss vilka personer vi ville intervju. Lärarna hade vi på något vis kommit i kontakt med tidigare och visste därför att de stött på elever som varit eller är Jehovas vittnen. Svaren på frågorna antecknades direkt vid intervjun. (Se bilaga 1)

På ett tidigt stadium fick vi tips på en lärare som är med i Jehovas vittnen. Vi beslutade oss för att söka upp honom för en intervju. Denna intervju var för oss intressant ur i det syftet att få svar på vad det innebär att vara lärare och Jehovas vittne samt att vara både förälder och Jehovas vittne. Han visade sig positiv till vårt arbete när vi berättade syftet med det. Han intog en neutral position när vi ställde våra frågor, där han varken behövde försvara eller övertyga, enbart informera. Denna intervju bandades efter vederbörandes godkännande. (Se bilaga 2)

Namnen på de intervjuade lärarna är fingerade.

3. HISTORIK

- ✿ På 1870-talet började en grupp i Pennsylvania i USA, under Charles Taze Russel, att studera Bibeln angående Kristi återkomst. Influerade av adventisterna från början utvecklades egna tolkningar som så småningom spreds via tidningen Vaktornet som kom ut första gången i juli 1879.
- ✿ 1881 grundades Traktatsällskapet Sions Vaktorn med uppgift att trycka och sprida tidningen Vaktornet och andra skrifter av C T Russel. Med tiden ändrades namnet för att nu kallas Bibelsällskapet Vaktornet eller Jehovas vittnen.
- ✿ Rörelsen tillhör de så kallade apokalyptiska, eftersom man betonar Guds rikes återkomst och att den yttersta tiden är nära.
- ✿ Sitt budskap spred man vidare från USA till bland annat Europa och 1890 nådde rörelsen Sverige genom emigranter som skrev hem om sin nyvunna tro.¹ Grundaren i Sverige hette August Lundborg.²
- ✿ Rörelsen växte och 1909 flyttade Sällskapet Vaktornet sitt högkvarter till Brooklyn i New York där det fortfarande ligger. 1916 dog C T Russel. Han ersattes av Joseph Franklin Rutherford som sällskapets president. Ytterligare presidenter har funnits, men numera utgörs ledningen av ett kollektiv, ett råd, verksamt vid högkvarteret i Brooklyn. Dessa män, för kvinnor anses inte lämpliga uppgiften, får sina kunskaper vägleda av Gud. Rådet bestämmer också vad som ska stå i tidningen Vaktornet och Vakna som ges ut av rörelsen.
- ✿ 1950 gav sällskapet ut delar av den första egna Nya världens översättning av Bibeln. Detta är Jehovas vittnens egen översättning av Bibeln.³
- ✿ Jehovas vittnens samlingsal heter Rikets sal.⁴

¹ *Västerbottens-Kuriren 10 mars 1998*

² *Gustafsson, I., Nyreligiösa rörelser i Sverige*

³ *Västerbottens-Kuriren 10 mars 1998*

⁴ *Kyrkans Tidning nr 39 1997*

Idag finns Jehovas vittnen i 233 länder världen över. De är 5,5 miljoner till antalet och 24 000 stycken av dem lever i Sverige och 300-400 i Gävle.⁵

⁵ *Gefle Dagblad 12 oktober 1997*

4. VAD ÄR ETT JEHOVAS VITTNEN?

4.1 Hur blir man ett Jehovas vittne?

Det första steget är att man vid ett kontaktskapande besök tar emot lite litteratur och låter vittnena presentera sig. Om man gör det så räknas man som en potentiell medlem och vittnet kommer garanterat tillbaka.⁶

Andra steget är återbesöket. Då vill vittnena få reda på hur man har reagerat på litteraturen. Vittnena erbjuder sin hjälp att förklara det som är oklart.⁷ Inför detta besök har vittnena förberett sig på att hålla en predikan anpassad efter behovet och situationen.

Tredje steget är att få den intresserade med på ett privat bibelstudium varje vecka. Då studeras litteratur tillsammans med något eller några vittnen.⁸ Alternativet till detta steg är att den kontaktade uppmantras att samla sina vänner till ett studium hemma hos sig.⁹

Fjärde steget blir sedan att efter tre månaders privat bibelstudium bli inbjuden till ett studiemöte i en av församlingens sju studiegrupper. Meningen med detta är att grundligare sätta sig in i vittnens lära genom samtal med andra som har hunnit längre.¹⁰

Femte steget är att den kontaktade blir inbjuden till Rikets sal. Här tas han/hon emot med öppna armar och tar del av undervisningen.¹¹

Sjätte steget är att bli en förkunnare.¹² Då förväntas man besöka de föredrag som ges under veckokvällarna och lära sig hur dörrknackning går till.¹³ De nya förses med böcker och tidskrifter som de skall dela ut bland vänner och arbetskamrater. De tränas i att sälja böcker, göra hembesök och återbesök, leda studiegrupper, samla in bidrag till verksamheten och fylla i

⁶ Langley, M., *En bok om religionsmystik och ockultism*

⁷ Johnson, B., *Något om Jehovas vittnen och deras verksamhet*

⁸ Skjelpe, O., *Jehovas vittnen*

⁹ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

¹⁰ Skjelpe, O., *Jehovas vittnen*

¹¹ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

¹² Johnson, B., *Något om Jehovas vittnen och deras verksamhet*

¹³ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

rapportblanketter.¹⁴ Jehovas vittnen är den mest missionerande av alla religiösa grupper. Vanliga medlemmar förväntas knacka dörr tio timmar i månaden och placera ut åtminstone 12 exemplar av tidningen.¹⁵

Det sjunde och slutliga steget är dopet som symboliserar överlämnandet åt Gud.¹⁶

4.2 Läran

4.2.1 Bibeln

”Vad är ‘livets ord’? Det är Guds budskap om hoppet om liv, som började med hans löfte om säden (1 Mos 3:15). Detta säkerställde rättfärdighetens slutliga triumf Under omkring fyra tusen år utökade Jehova detta ‘ord’ till dess bibeln fullbordades omkring år 98 e.v.t. Sedan dess har ‘livets ord’ bestått av de heliga skrifterna i deras helhet. De uppenbarar att Gud gör evigt liv möjligt genom Jesus Kristus (Joh. 3:16). Människor som önskar Guds godkännande och evigt liv måste förstå Guds ord, förkunna det för andra och leva i överensstämmelse med bibeln och på så sätt ‘hålla ett fast grepp om livets ord’. (Gustavsson, I., 1983 sid. 32-33)

Enligt Jehovas vittnen är Bibeln Guds ord. De lägger ner stor möda på att finna samstämmighet mellan Bibelns utsagor och naturvetenskap. Av citatet framgår vikten av att man både förstår Bibelns innehåll och förkunnar det för andra.¹⁷

Endast de själva förkunnar Guds sanning och världens enda hopp är att alla går med i rörelsen.¹⁸ Slutorden i citatet hänger samman med en tanke som rörelsens grundare framförde: Bibeln kan förstås endast om man får den uttydd av sällskapet Vaktornet.¹⁹

¹⁴ Skjelpe, O., *Jehovas vittnen*

¹⁵ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

¹⁶ Johnson, B., *Något om Jehovas vittnen och deras verksamhet*

¹⁷ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

¹⁸ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

¹⁹ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

4.2.2 Gud

Gud är en person, Jehova som en gång existerade ensam i rymden.²⁰ Gud är den allsmåttige skaparen, som till sist ska slå ned all orättfärdighet. Rättvisa och makt är två egenskaper man ofta förbinder med Gud. Han övervakar mänsklighetens förehavanden.

”Om han personligen lägger märke till allting, eller gör detta genom sin stora änglaorganisation gör ingen skillnad. Människan avhåller sig från att göra dumheter då hon är medveten om att hon är övervakad. Man vet att man inte kan undkomma Jehovas dom.” (Gustavsson, I., 1983 sid.33)

4.2.3 Jesus

Gud skapade Jesus, som i himlen var ärkeängeln Mikael. På jorden var han en människa och inte gudomlig. När Gud uppväckte honom från de döda, återvände han till himlen som ande.²¹ Jehovas vittnen menar att:

”Jehova är Gud, Fadern och Jesus är hans son. De är lika tydligt åtskilda från varandra, som vilken annan far och son som helst. De är inte någon sorts sammansmält Gud som tillsammans med ‘den helige Ande’ utgör en treenig gud.” (Gustafsson, I., 1983 sid. 34)

Jesu död på korset - eller ”tortyrpålen” som de hellre säger - är ingen garanti för evigt liv. Människan kan ta emot detta som en försoning för synder man begått, men den enda vissheten om frälsning ligger i en ständigt pågående strävan att lyda Gud, så som detta uppenbaras genom organisationen Vaktornet.

4.2.4 Anden

Den helige Ande är den osynliga verksamma kraft som driver hans tjänare att göra hans vilja. Den är varken en person eller Gud och spelar en obetydlig roll i deras skrifter.²²

²⁰ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

²¹ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

²² Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

4.2.5 Djävulen - Lucifer - Satan

Jehovas vittnen tror inte på helvetet även om de tror på en ond makt. Enligt Jehovas vittnen var Djävulen liksom Jesus Guds son. Men han skapades senare än Jesus och med hans medverkan.

”Medan han var en av de betrodda ämbetsmännen i Jehovas organisation var hans namn Lucifer, som betyder ‘ljusbringare’ eller ‘en klart lysande’, en som är betrodd med myndighet.” (Gustafsson, I., 1983 sid 35)

Men sedan han gjort uppror mot Gud blev denne betrodde ämbetsman de onda andarnas furste. En del änglar följde honom i fallet. Då förändrade Jehova hans namn till Satan och en dödsdom fälldes över honom domen väntar ännu på att gå i verkställighet. Eftersom all orättfärdighet ska förgöras på en gång får också Satan finna sig i att stå på väntelistan. Men han är dödlig och väntar sitt öde som alla andra dödliga. Under tiden håller han på med sin onda verksamhet. Från honom kommer den organiserade religionen och staternas organisation. Hela världen är nu i Satans våld och många illgärningar härstammar från honom. Döden blir slutpunkten för det onda.²³

4.2.6 Guds rike

Jehovas vittnen vill upprätta en teokrati, ett Gudsstyre, på jorden. De har inte några jordiska ledare utan de är teokratiskt styrda vilket innebär att de är styrda direkt av Gud. De deltar inte i det politiska arbetet, röstar inte i kommun- eller riksdagsval. De har ett eget alternativ, Guds rike. Innan det kommer behövs jordiska regeringar. Guds rike är den regering som skall införa det bästa styret för det mänskliga samhället.²⁴

Den nuvarande världsordningen kommer snart att få ett slut vid slaget vid Harmageddon. En utvald skara, 144 000 stycken, kommer att regera med Jesus i himlen.²⁵ De ska vara konungar och präster enligt Gamla testamentet. Enligt Nya testamentet ska de också vara domare. Dessa skulle egentligen ha varit utvalda och himmelen skulle ha varit fylld 1881. Men vakanser uppstod genom bortfall. Därför har tiden förlängts så att det fortfarande finns människor i vårt land som tillhör de 144 000. Detta trots att den senast fastställda tidpunkt då denna skara skulle

²³ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige sid. 35-36*

²⁴ Wikström, L., *Nya religioner mitt ibland oss*

²⁵ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

ha varit utvald inträffade 1931. De som inte kommit med bland de 144 000 får njuta av det eviga livet här på jorden.

Jesus talade om den breda och smala vägen. På den smala vägen vandrar enligt Jehovas vittnen de 144 000 som ska få regera med Jesus. Eftersom den vägen ska stängas när antalet blir fullt finns det - vid sidan om den breda vägen till fördärvet som massorna vandrar - en tredje väg för dem som ska leva på jorden i det kommande paradiset. Denna väg erbjuder också en möjlighet för dem som dött utan att få höra sanningen genom Bibelstudiesällskapet Vaktornet.

Jehovas vittnen anser att människan inte är odödlig. Den tanken liksom tron på att människan är medveten efter döden har sitt ursprung från djävulen. Trots detta ska de döda uppstå i samband med tusenårsriket.

De ska då genomgå en prövning och klarar de provet ska de få frälsning. Innan slaget vid Harmageddon bjuds frälsning ut över hela världen. De som stått emot Jehova ska krossas vid detta slag. Efter slaget börjar tusenårsriket.²⁶ Då ska det inte finnas någon sjukdom, död eller något slag av nöd. Blommor och frukt ska växa i överflöd och vilda djur ska bli tama.

Under denna tusenårsperiod kommer alla på jorden att fostras till fullkomlighet. När dessa tusen år har förflutit släpps djävulen lös från sin fångenskap för att pröva alla människor om de verkligen är trogna. De som inte håller provet utplånas. Sedan undanröjs djävulen för gott och det blir ett evigt paradiset på jorden.²⁷

4.3 Sakramenten

Både dop och nattvard förekommer bland Jehovas vittnen. Men ingendera av dessa handlingar har någon framskjuten plats och båda ges en rent symbolisk innebörd.

²⁶ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

²⁷ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

4.3.1 Dopet

När man döps symboliserar man sin invigning till Kristi död. Därigenom visar man sin vilja att dö bort från det egna jaget och invigas för tjänst åt teokratin. Man döper sig genom att nedsänka dopkandidaten i vatten.²⁸ Rörelsen tillämpar vuxendop.

4.3.2 Nattvarden

En gång per år firas Jesu död vid Åminnelsen som inträffar vid första fullmånen närmast efter vårdagjämningen. Då firas nattvard. Bröd och vin erbjuds alla närvarande, men bara den som i sitt hjärta vet sig tillhöra den skara på 144 000 som ska regera med Jesus i himlen, får ta emot bröd och vin.

De flesta i den begränsade skaran har redan levat, men fortfarande finns det människor i livet som tillhör de 144 000. I fjol var det 8 795 i hela världen som tog emot bröd och vin vid Åminnelsen. Några av dem lever i Sverige.²⁹

Dessa två sakrament är de enda formella ceremonier som Jehovas vittnen iakttar. I övrigt samlas man till bibelstudier, träning i dörr-till-dörr-arbete, offentliga föredrag och regelbundna studier på söndagarna av det senaste numret av Vaktornet.³⁰

²⁸ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

²⁹ *Västerbottens-Kuriren 10 mars 1998*

³⁰ Langley, M., *En bok om religion, mystik och ockultism*

5. VAD SKILJER JEHOVAS VITTNEN FRÅN ÖVRIGA SAMHÄLLSMEDLEMMAR?

Jehovas vittne har alltid varit skeptiska mot politiskt och socialt reformarbete. De har ansett det vara bättre att arbeta för att rädda människorna till den kommande världen än att förbättra den nuvarande onda. Redan Russel hävdade att arbetslöshet, krig och så vidare var problem som man inte kunde göra något åt. Alla försök att förbättra levnadsvillkoren för människorna ansåg han obibliska och oriktiga.³¹

5.1 Värnplikt

Den fråga som gjort Jehovas vittnen mest kända är frågan om värnpliktsvägran.³² De nekar också som regel till att göra civil värnplikt i stället går de frivilligt i fängelse. I många länder har vittnena bara att välja mellan militärtjänst och fängelse - alltså har de i själva verket inget val.³³ De fyra skäl de anger för sin vägran är följande:

- ✿ Kärleken till Gud och medmänniskor förbjuder bruk av vapen – även mot ovänner.
- ✿ Vittnenas verksamhet är internationell. Om Jehovas vittnen i olika länder ställde sig till krigsmaktens förfogande skulle de komma att strida mot varandra.
- ✿ Vittnenas verksamhet är av andligt slag. Därför kan vapen inte användas.
- ✿ Ett vittne har överlämnat sitt liv till Jehova. Det står till hans förfogande. Vem som helst som gör anspråk på att få oinskränkt förfoga över ett sådant liv gör intrång på Guds egendom.³⁴

De internationella organisationer som t ex Nationernas Förbund (FN:s föregångare), som tillkommit för att arbeta för fred, har inte funnit vittnenas godkännande.

³¹ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

³² Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

³³ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

³⁴ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

5.2 Flagghälsning

De tidigare vittnena sade rent ut att staten är Satans organisation. I egenskap av Jehovas tjänare ville man inte tjäna den. Jehovas vittnen hälsar inte flaggan eftersom de anser att det är avgudadyrkan. Inställningen på denna punkt är idag något mjukare.³⁵ Jehovas vittnens barn får lära sig att inte försöka hindra andra att hälsa flaggan, eftersom var och en själv måste besluta hur han skall handla. Jehovas vittnens egen ståndpunkt är däremot fast: De hälsar inte flaggan i *någon* nation. Detta är inte något utslag av bristande respekt för flaggan. De respekterar den verkligen, vilket land de än bor i, och de visar detta genom att lyda landets lagar.³⁶

5.3 Politiska val

Jehovas vittnen medger att innan Guds rike tar över behövs jordens regeringar. Man lyder därför världsliga regeringar och de lagar de utfärdar. Men om den lag människor stiftat står i strid med Guds ord, måste man lyda Guds ord i första hand. Meningarna delar sig när man vill komma överens om vad Guds ord säger i olika frågor. För Jehovas vittnen gäller att underordna sig de lagar man kan godkänna. Men man tar inte aktiv del i samhällsarbetet.³⁷

”Politiska partier bildas av människor, som vill införa ett styre, som de tycker är det bästa för samhället. Vi tror att Guds rike är en regering, som skall införa det bästa styret för det mänskliga samhället. Därför har vi valt att arbeta för det alternativen.” (Gustavsson, I., 1983 sid. 39)

5.4 Kyrkosamfund

Jehovas vittnen anser att alla andra kyrkosamfund är Satans organisationer. Dessa samfund nekas varje förbindelse med Gud och rätt att utöva hans kungadöme på jorden.³⁸

³⁵ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

³⁶ *Jehovas vittnen och utbildning*

³⁷ Gustafsson, I., *Nyreligiösa rörelser i Sverige*

³⁸ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

5.5 Högtidsfiranden

Det gemene man känner till om Jehovas vittnen är oftast det som gör dem till avvikare. I skolan märks det kanske tydligast då barn till Jehovas vittnen inte får fira lucia, jul eller födelsedagar.³⁹ Jehovas vittnen intar samma hållning när det gäller andra religiösa eller halvreligiösa helgdagar under skolåret i olika länder, t ex Halloween i Förenta staterna.⁴⁰ Däremot håller de Jesu dödsdag i åminnelse, då på den riktiga dagen och inte på den påsk som schablonartat räknats fram.⁴¹

5.5.1 Julen

Som många uppslagsverk klart visar bestämde man helt godtyckligt att Jesu födelsedag skulle förläggas till den 25 december för att den skulle sammanfalla med en romersk hednisk fest. De första kristna firade inte jul, och det gör inte heller Jehovas vittnen i vår tid. De tar inte heller del i de aktiviteter som är förknippade med julen.⁴²

5.5.2 Födelsedagar

Ingen from person i Bibeln firade en sådan dag. Däremot talar Bibeln om ogudaktiga personers födelsedagar.⁴³ Födelsedagar firas därför överhuvudtaget inte, eftersom det innebär att man upphöjer människan. Även om man idag betraktar födelsedagsfirandet som en icke-religiös sedvänja, har det faktiskt sina rötter i hednisk religion.

5.6 Äktenskap

Bröllop firas, eftersom Jesus deltog i bröllopet i Kana. Om en av kontrahenterna inte tillhör Jehovas vittnen, firas bröllopet inte i Rikets sal.⁴⁴

Normalt gifter sig vittnena borgerligt. Ledarna förbjuder inte att brudparet anordnar en fest tillsammans med vännerna och familjen men kan dock inte tillåta att man kastar risgryn efter brudparet eller spela världslig bröllopsmusik under högtiden. Dessa anses vara av hednisk

³⁹ *Västerbottens-Kuriren 10 mars 1998*

⁴⁰ *Jehovas vittnen och utbildning*

⁴¹ *Gefle Dagblad 12 oktober 1997*

⁴² *Jehovas vittnen och utbildning*

⁴³ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

⁴⁴ Wikström, L., *Nya religioner mitt iland oss*

bakgrund likväl som att växla ringar. När det gäller bröllopsdagen kan vittnena fira den, men det finns ingenting i Skriften som säger att man ska fira den. Om emellertid äktenskapet är lyckligt är det naturligt att paret varje år kommer ihåg denna dag. Sällskapet godkänner sexuellt umgänge bara inom äktenskapet.⁴⁵

5.7 Blodtransfusion och blodmat

Ett Jehovas vittne tar aldrig emot blodtransfusion. De äter heller inte blodmat.⁴⁶ I Bibeln står att en kristen inte ska äta eller förtära blod. Där står också i Moseböckerna om hur livet rinner ut när någon förlorar sitt blod. Detta är skälet till att Jehovas vittnen över världen vägrar ta emot blod från någon annan. De betraktar en påtvingad blodtillförsel som en våldtäkt.⁴⁷

5.8 Alkohol, tobak och kaffe

Vittnena fördömer inte vin och alkohol, men man anbefaller måttlighet. Inget Jehovas vittne röker, dels för att det är ohälsosamt och dels därför att man då anses vara omogen och världslig. Jehovas har inget ont att säga om kaffet, även om man ju måste erkänna att också detta är en osund dryck av indianskt, hedniskt och demoniskt ursprung.

5.9 Fritiden

Vittnena får gärna gå på bio. Vaktorn-ledarna inpräntar dock på det allvarligaste hos de unga att hålla sig borta från sexbetonade skådespel och film. De kan tillåta sig att dansa om de tar hänsyn till vilken dansform det gäller och vem de dansar med.⁴⁸

⁴⁵ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

⁴⁶ *Gefle Dagblad* 12 oktober 1997

⁴⁷ *Västerbottens-Kuriren* 10 mars 1998

⁴⁸ Skjerpe, O., *Jehovas vittnen*

6. HUR SER JEHOVAS VITTNEN PÅ SKOLA OCH UTBILDNING?

Jehovas vittnen anser att utbildning är mycket viktigt och att den ska hjälpa dem att bli nyttiga samhällsmedlemmar. Den bör också hjälpa dem att lära känna sitt kulturella arv och att leva ett mer tillfredsställande liv. Huvudsyftena med skolutbildning är att öva barnen så att de kan klara sig i livet och skänka dem glädje. Detta innebär att de skaffar sig en utbildning så att de en dag kan försörja en familj.

Arbetslösheten drabbar främst ungdomar som saknar tillräcklig utbildning. Kräver arbetsmarknaden mer utbildning än den grundskolan ger, anser Jehovas vittnen att det är föräldrarnas ansvar att hjälpa och vägleda barnen.⁴⁹ Frågan om kompletterande utbildning är något som elever och föräldrar själva får ta ställning till, men en del lärare anser att sådan utbildning är den enda vägen till personlig framgång i livet.⁵⁰ Eventuella fördelar vägs då mot de uppoffringar som sådana studier för med sig. När det gäller att skaffa sig en god och allsidig utbildning bör man fundera över om man behöver mer materiellt välstånd för att bli verkligt lycklig. Jehovas vittnen strävar efter att göra gott bruk av den utbildning som samhället ger, men de utnyttjar också den möjlighet till utbildning som Sällskapet Vaktornet ger genom sina olika utbildningsprogram och skolor. Varje vecka har Jehovas vittnen ett möte som de kallar skolan i teokratisk tjänst.⁵¹

Som förälder och Jehovas vittne måste man vara beredd att motverka falska föreställningar som barnen kan konfronteras med i skolan - världsliga filosofier som t ex evolutionsläran, nationalism och föreställningen att ingen sanning är absolut. Om föräldrar ska kunna motverka felaktiga föreställningar, måste de veta exakt vilken undervisning barnen får. Därför måste föräldrarna fråga dem vad de får lära sig, vad de tycker bäst om och vad de tycker är mest prövande.⁵²

⁴⁹ *Jehovas vittnen och utbildning*

⁵⁰ *Hemligheten med ett lyckligt familjeliv*

⁵¹ *Jehovas vittnen och utbildning*

⁵² *Hemligheten med ett lyckligt familjeliv*

7. VAD FÖRESKRIVER Lpo 94?

Läroplanen är ett styrdokument för skolan och innehåller bindande föreskrifter för dess verksamhet. I den formuleras skolans värdegrund och uppgifter samt anges mål och riktlinjer för verksamheten. Där anges också vem som har ansvar för en viss verksamhet i skolan och vad detta ansvar innebär. Läroplanen uttrycker förväntningar elever och föräldrar kan ha på skolan och vilka krav skolan ställer på eleverna.

7.1 I skolans värdegrund och uppgifter

Den växande internationella rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva i ett mångkulturellt samhälle. Skolan blir en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka förmågan till att ge en förståelse för det egna och andras kulturarv.

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra till personliga ställningstaganden. Undervisningen ska vara saklig och allsidig så att alla föräldrar ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller den andra åskådningen.

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål och krav skolan ställer. Vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper och i samarbete med hemmen främja eleverna till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar.

7.2 Mål och riktlinjer

Kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem ska förmedlas av skolan och ge en grund för fortsatt utbildning. Efter genomgången grundskola ska eleven känna till och förstå grundläggande begrepp och sammanhang inom det naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga och humanistiska kunskapsområdena. De ska känna till viktiga delar av vårt svenska och nordiska kulturarv. Till dessa kunskaper räknas också att ha vetskap om

grunderna för samhällets lagar och normer och veta om sina rättigheter och skyldigheter i skolan och i samhället.

Skolan ska sträva efter att varje elev har kunskap om demokratins principer. Lärarens uppgift är att förbereda eleverna för delaktighet och ansvar. De ska även ha vetskap om de rättigheter och skyldigheter de har när de lever i ett demokratiskt samhälle.

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan som ska ligga till grund för valet av fortsatt utbildning. Skolan ska i detta fall sträva efter att varje elev inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Information om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder ska också ges. Alla som arbetar i skolan ska därför försöka motverka sådana begränsningar i elevens studie- och yrkesval som grundar sig på kön, social eller kulturell bakgrund.

7.3 Kursplaner för grundskolan

Vid sidan av läroplanen för skolans verksamhet finns det kursplaner. Dessa uttrycker de krav staten ställer på skolans undervisning i olika ämnen.

7.3.1 Biologi, Fysik och Kemi

Inom naturvetenskapen finns många frågor av etisk natur. Det är väsentligt att självständigt kunna värdera olika argument som en grund för personliga ställningstaganden. I undervisningen ska en kritisk och värderande inställning både till naturvetenskapen som ämne och dess tillämpningar komma till uttryck.

Undervisningen ska försöka väcka elevernas intresse för fenomen i naturen och för olika sätt att förklara dessa. Tidigare förklaringar i myter och sagor, liksom i äldre tiders naturvetenskap kan jämföras med dagens syn på naturvetenskap. Detta visar att människan i alla tider har försökt förstå och förklara företeelser i naturen.

7.3.2 Biologi

Biologi är läran om livet, dess uppkomst och utveckling. Naturupplevelser och iakttagelser ska stå som grund för att försöka skapa förståelse för livets villkor och sammanhangen i naturen.

Undervisningen ska ge kunskaper om människan som biologisk varelse och om livets evolution.

7.3.3 Religionskunskap

Alla elever har rätt att få en saklig och allsidig undervisning om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska syfta till att öka elevernas kunskaper om religioner och livsåskådningar. Möjligheter ska ges till att arbeta med egna reflektioner och frågor kring existentiella och etiska problem. Undervisningen ska främja en öppen diskussion kring frågor om tros- och livsåskådning och att detta sker med respekt för vars och ens egenart.

Det är nödvändigt att ha kunskaper om den kristna tron för att kunna förstå och tillgodogöra sig innehållet och uttrycken i svensk konst, musik, litteratur, historia och samhällsutveckling. Kristendomen har haft och har stor betydelse såväl för enskilda människor som för det svenska samhället.

Dess inflytande sträcker sig från kultur, värde- och normsystem, lagstiftning och rättssystem till samhällsmoral, sedvänjor och traditioner. Religionskunskapsämnet skall därför ge kunskaper om Bibeln, kyrkoåret och den kristna trons föreställningsvärld. Genom att följa kyrkoåret kan eleverna inhämta kunskaper om bakgrunden till religiösa helger och högtider. Bibeltexter, psalmer och sånger uttrycker kristen tro i olika tider. Möten med kyrkor och samfund i skolans närhet ger eleverna en inblick i deras verksamhet, gudstjänster och andra sätt att uttrycka sin tro. Den nordiska mytologin hör till undervisningen i ett historiskt, nordiskt perspektiv.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

”Eleven skall

- ✿ *kunna samtala om och göra personliga reflektioner kring frågor om livsåskådning, tro och etik utifrån vardagliga situationer eller med hjälp av texter, bilder, sånger och viktiga verk ur barn- och ungdomslitteraturen,*
- ✿ *kunna återge några grundläggande bibliska berättelser, redogöra för kristna seder och bruk och några andra religioners berättelser, seder och traditioner och känna till vad de betyder för dem som brukar dem,*

- ☼ *kunna samtala om vad religioner och livsåskådningar betyder för hur människor tänker kring frågor om livet och tillvaron.”*
(Kursplaner för grundskolan., 1994 sid.40)

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

”Eleven skall

- ☼ *kunna reflektera över och formulera sig kring för dem viktiga livsfrågor och religiösa och etiska frågor,*
- ☼ *ha kunskap om kristen tro och livsuppfattning med utgångspunkt i Bibeln,*
- ☼ *ha kunskaper om kristna traditioner som de visar sig i kyrkoår, högtider, guds-tjänstliv och symboler,*
- ☼ *ha kännedom om de stora världsreligionernas tro och livsuppfattning och kunna urskilja karakteristiska drag i religiösa föreställningar och myter från olika religioner och tider,*
- ☼ *känna till grundtankarna i någon icke-religiös livsåskådning.”*
(Kursplaner för grundskolan, 1994 sid. 40)

7.3.4 Samhällskunskap

Grundskolan skall förbereda och ge eleverna förutsättningar för att kunna leva och verka i ett demokratiskt samhälle. Skolan ska sträva efter att eleven får en förståelse för hur olika ideologier och traditioner ger olika sätt att se på samhället och reflekterar över internationella relationer. Därmed också få en inblick i orsakerna till internationella konflikter samt innebörd och konsekvenser av fredssträvanden och internationell samverkan på olika områden. De ska utveckla sin förmåga att argumentera och självständigt uttrycka ståndpunkter för att som medborgare känna att de kan påverka samhällsutvecklingen

Ämnet ska ta upp barns och ungdomars villkor i samhället. Viktigt är också att ge kunskaper om framtida studie- och yrkesliv.

Samhällskunskap ska ta upp Sveriges relationer med omvärlden liksom andra internationella relationer, såsom folkrättsliga frågor, nedrustning och FN:s arbete för att förhindra väpnade konflikter.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret

”Eleven skall

- ☼ *känna till grunderna i det svenska demokratiska systemet och veta hur demokratiska arbets- och beslutsformer fungerar.”*

(Kursplaner för grundskolan, 1994 sid.43)

Mål som eleven skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

”Eleven skall

- ☼ *känna till grundläggande mänskliga rättigheter och skyldigheter och demokratiska friheter och kunna tillämpa ett demokratiskt arbets- och beslutssätt i skolan samt förstå innebörden av de grundläggande norm- och rättssystemen i Sverige,*
- ☼ *känna till det Svenska styrelsesättets framväxt och grunddragen i det Svenska samhällssystemets uppbyggnad på nationell, regional och lokal nivå,*
- ☼ *förstå varför Sverige engagerar sig internationellt, känna till grunddragen i svensk utrikes- och säkerhetspolitik samt vara orienterad om internationella samverkans- och konfliktfrågor”*

(Kursplaner för grundskolan, 1994 sid.43)

8. HUR BEMÖTER MAN JEHOVAS VITTNEN I SKOLAN?

8.1 Intervju med läraren och Jehovas vittnet Lennart

Lärare och speciallärare i årskurserna 7-9.

”Lennart” började lärarutbildningen vid 25 års ålder. Innan hade han arbetat som brädgårdsarbetare, målare och dansbandsmusiker. Det var under utbildningen han kom i kontakt med Jehovas vittnen. Innan var han ateist och trodde på evolutionen och hade därför aldrig läst Bibeln. Intresset väcktes eftersom han tycker om att diskutera och ställa olika idéer mot varandra. Han var ingen grubblare eller sökare, utan ganska nöjd med tillvaron. Efter ett besök av två vittnen vid dörrknackning började han jämföra Bibeln mot historia och vetenskap. Undersökandet tog honom cirka ett år och slutligen kom han fram till den punkt där han var tvungen att ta ställning. Att antingen bortse från sin nyvunna kunskap eller leva efter det som han kom fram till. Han valde att bli döpt till ett Jehovas vittne.

Anledningen till att Lennart blev speciallärare var en ren tillfällighet. Det var nämligen bara speciallärartjänster som fanns att få när han gick ut lärarhögskolan 1972. Mellan 1972 och 1978 arbetade han med barn med svårigheter i en specialklass. Efter dessa år gick han en gren-ett utbildning i Uppsala.

Inför valet av läraryrket hade han inga betänkligheter på grund av sin trosuppfattning, eftersom han då inte var ett vittne. Skulle han idag stå inför samma val så ser han inga som helst hinder att bli lärare, eftersom han lät döpa sig till ett Jehovas vittne under utbildningen och varken då eller som verksam lärare stött på problem. Han har alltid varit öppen med sina åsikter. Detta har gjort att han mött andra människors respekt och fått dem att lättare förstå varför han inte ställer upp på en del saker.

Ett Jehovas vittne firar exempelvis inte elevers eller kollegors födelsedagar eller andra religiösa helgdagar som jul eller påsk. Men att ge blommor till någon som är sjuk ställer han upp på. I klassrummet ber han inte eleverna att sjunga för födelsedagsbarnet utan han ber dem istället att måna lite extra om jubilaren. Vid pyssel i samband med högtider byter han sina lektioner med någon kollega.

Jehovas vittnen studerar för det mesta inte vidare på universitet eller högskolor men det förekommer. Anledningen till att det är ovanligt är att deras syn på yrket är av mera praktisk art. Det har bara som uppgift att försörja familjen. Därför uppmuntrar Jehovas vittnen oftare sina barn att gå en utbildning med praktisk inriktning på gymnasiet så att de tidigt kan få ett arbete. Inte långa akademiska studier som kräver mycket pengar, tid och kanske ändå inte ger någon garanti för ett arbete. Det som kommer främst i livet för Jehovas vittne är deras tro. Det är den de lever för, yrket lever de av.

Någon friskola för Jehovas vittnen finns varken i Sverige eller utomlands. De använder de skolsystem som finns. Han kan förstå de som har en friskola, att de vill fostra sina barn med den värdegrund de har. Det finns emellertid ett värde i att leva bland andra människor och deras värderingar.

Personligen har han inte funderat speciellt mycket på om det borde finnas en sådan skola eftersom det inte är något de strävar efter. Hans egna erfarenheter som troende förälder är att det aldrig har varit några problem med att få lärarna att anpassa undervisningen till hans barn. Skillnaden mellan hans barn och övriga elever är att de inte är med på firandet av religiösa högtider t ex jul, påsk och födelsedag.

När de andra eleverna klistrar tomtar sitter de istället och ritar eller arbetar med någonting annat i klassrummet eller i något intilliggande rum. Detta beror helt och hållet på läraren. Barnen får gå till kyrkan på studiebesök förutsatt att det inte är gudstjänst. Vid firandet av klasskamraters födelsedagar är de med men sjunger inte.

Det är väldigt viktigt att man på ett tidigt stadium informerar läraren och klassen att barnen tillhör Jehovas vittnen. Detta gör de genom att lämna broschyrer om sin tro så får vi lärare en snabb inblick i vad det innebär att vara ett vittne.

Lennart berättade att ett Jehovas vittne inte tillåter sex före äktenskapet och därmed inte heller samboförhållanden. Jehovas vittnen kan dricka alkohol, om det sker i måttliga mängder, de röker däremot inte. Man ska älska sin nästa såsom sig själv. Detta anser de att man inte gör om man utsätter någon för passiv rökning.

8.2 Intervju med läraren Bengt

”Bengt” har under sin tid som verksam lärare stött på elever som varit Jehovas vittnen vid två olika tillfällen. I båda fallen var någon av föräldrarna med eleven till skolan och informerade honom om att de var Jehovas vittnen och gav honom en broschyr att läsa.

På ett tidigt stadium förklarade läraren för klassen vad Jehovas vittnen är och hur de lever, så att de på ett naturligt sätt kom att smälta in i gruppen. Eleven själv blev också tillfrågad om han/hon ville berätta om sin trosuppfattning. Annars berättade Bengt utifrån sina egna kunskaper och erfarenheter.

I det ena fallet var det enklare att tillmötesgå deras önskemål eftersom familjen i sig var väldigt stabil. Föräldrarna var mycket samarbetsvilliga och pojken, som det handlar om i det här fallet, hade accepterat sin tro. Han var väl medveten om vilka aktiviteter han inte fick delta i och när någon sådan situation uppstod gick han självmant ut ur klassrummet. Bemötandet från klasskamraterna fungerade bra.

I det andra fallet var föräldrakontakten komplicerad. Där hade mamman gått med i Jehovas vittnen när dottern var 10 år. Pappan däremot försökte vid ett tillfälle bli ett vittne men insåg snart att han inte ville fullfölja så han beslutade sig för att avstå.

Föräldrarnas meningsskiljaktighet bidrog till att flickan blev kluven. Mamman krävde att flickan skulle leva som hon och därmed förändrades hennes vardag drastiskt jämfört med den hon var van vid.

Hon hade tidigare firat högtider men blev i samband med detta tvungen att ta avstånd från dessa vilket bidrog till att hon själv hade svårt att avgöra vad hon inte fick delta i. Flickan hade problem med att bli accepterad av klasskamraterna. Hon var en tyst och tillbakadragen elev som efter inträdandet i Jehovas vittnen blev ännu mer reserverad. Relationen till pappan och hans släkt försämrades också och detta ledde till att andra konflikter på det sociala planet som läraren hade svårare att hantera.

Ingen av eleverna fick delta i firandet av religiösa högtider, födelsedagar eller vid religionsundervisningen. Läraren hade tillsammans med föräldrarna kommit överens om vad eleverna

fick närvara vid för lektioner och aktiviteter. Pojken var alltid i skolan vid dessa tillfällen men gjorde andra saker utanför klassrummet. Flickan däremot var alltid frånvarande vid dessa tillfällen.

Bengt anser inte att Jehovas vittnen bör gå i friskola. Han anser att detta skulle isolera dem ifrån det övriga samhället. Dessa elever behöver träffa människor med andra värderingar.

8.3 Intervju med läraren Birgitta

Skolan som Birgitta arbetar på är en Barnskola, där är förskoleklassen till en viss del är integrerad med hennes 1-2:a. Därför hade hon redan innan pojken började i skolan vetskap om att han tillhörde Jehovas vittnen. Bland de första dagarna kom föräldrarna till skolan med informationsmaterial om Jehovas.

Pappan i familjen erbjöd sig att komma till klassen och berätta om deras tro. I samråd med rektor kom de fram till att detta vore olämpligt med tanke på reaktioner från den övriga klassens föräldrar.

Hon har under sin tid som lärare stött på flera elever som tillhör eller tillhört Jehovas vittnen. För tillfället har hon en pojke som går i årskurs två och här har familjen en sträng tro, jämfört med tidigare erfarenheter. De elever hon då har stött på har varit med i klassrummet under all verksamhet men inte alltid deltagit. Jehovas vittnen har i hemmet böcker som föreskriver den rätta läran. Dessa får barnen ta del av om det under en dag har förekommit undervisning om t ex evolutionen.

Pojken hon har nu får inte delta vid högtidsfiranden, födelsedagar eller skolavslutningar. Vid firandet av födelsedagsbarn i klassrummet sjunger han inte med. På skolavslutningen och vid högtiderna är han hemma. Anledningen till att han inte är med vid skolavslutningen är att han inte får sjunga psalmer. Beslut om lektionsbefrielse har hon tagit tillsammans med föräldrarna. Genom kompromisser har de kommit fram till vad som är den bästa lösningen för honom. Pojken har svårt att gå ut ur klassrummet vid de tillfällen han inte får delta, han mår dåligt av det. Därför ansåg de att han skulle få stanna hemma under den dag eller de lektioner det förekom verksamhet som han inte kunde vara med på. Ibland kan pojken vara borta under en längre tid. Då gäller samma rutiner som för övriga elever, rektor måste godkänna ledighet.

Birgitta tycker att de andra eleverna har accepterat honom som vem som helst i klassen. Visst kan de tycka lite synd om honom för att han inte får julklappar eller födelsedagspresenter. Till en början ville inte pojken att hon skulle berätta för klassen att han var ett Jehovas vittne. En dag när han var borta frågade de andra barnen om honom och då blev hon tvungen att förklara varför hans vardag inte såg ut precis som deras. När han sedan kom tillbaka berättade hon för honom att resten av klassen visste och då blev han lättad.

För cirka tjugo år sedan arbetade Birgitta på en skola i Göteborg och där hade hon också elever som var vittnen. Dessa fick inte delta i religionsundervisningen eftersom dåtida läroplanen sa att man varje morgon på den så kallade Morgonsamlingen skulle sjunga en psalm eller läsa några rader ur Bibeln.

Birgitta tycker absolut inte att Jehovas vittnen ska gå i friskola. Hon menar att detta skulle innebära att de skulle hindra kontakten med omvärlden vilket skulle bidra till att de inte skulle finna några alternativ i livet.

9. DISKUSSION

Syftet med arbetet var att komma fram till hur vi som blivande lärare på bästa sätt kan bemöta de elever som är Jehovas vittnen i skolan. För att komma fram till svaret inriktade vi oss först och främst på att ta reda på vad ett Jehovas vittne är och vad som skiljer dem från övriga samhällsmedlemmar. Inledningsvis tar vi även upp fakta och historik kring rörelsen. Anledningen till att vi valde att skriva om det var att påvisa hur stor, världsomfattande och organiserad rörelsen i själva verket är. Sammanställda skrifter av de högst uppsatta inom rörelsen, som finns i New York, är avsedda att vägleda alla världens vittnen. Något som man kan förvänta sig ge olika slags konsekvenser världen över eftersom vi lever under olika förhållanden. Dessa studier gjorde vi för att skaffa oss själva bakgrundskunskaper för att kunna sätta oss in i ämnet. Vi anser att dessa kunskaper är väsentliga för att man som lärare ska kunna komma fram till lämpliga lösningar både ur elevens och ur skolans perspektiv.

Nästa steg blev att ta reda på vad Lpo 94 föreskriver i detta sammanhang. Vilka mål som alla elever ska ha uppnått efter avslutad grundskola. Vi har tagit med de mål som ska ha uppnåtts i och med det nionde skolåret eftersom vi ska undervisa elever upp till årskurs sju och därmed bidra till att dessa mål uppfylls. För att skaffa oss en insikt i hur dessa elever blir bemötta ute i skolan idag intervjuade vi ett fåtal lärare som mött Jehovas vittnen.

I litteraturstudierna valde vi bort böcker och dagspress som inte var skrivna ur ett objektivt perspektiv. Sådana som var skrivna av eller om "avhoppare" valde vi därför bort eftersom syftet med vårt arbete var att skaffa oss kunskaper om rörelsen, inte att ta ställning för eller emot. Av samma anledning valde vi också bort källor som analyserade vad Jehovas egentligen är, en sekt etc. Jehovas vittnens syn på skola och undervisning fick vi fram genom att studera deras skrifter samt genom intervjuer.

Från början ville vi intervjua elever med respektive föräldrar, tillhörande Jehovas, för att få en uppfattning om deras syn på skolans samarbete och mottagande. Detta valde vi emellertid bort. Anledningen var att vi ville intervjua dem enskilt för att uppnå bästa resultat. Barn kan ha svårt att själv "försvara" sin tro eller uttrycka en personlig åsikt. Enbart föräldrarnas syn fick vi till en viss del fram genom lärarintervjuerna. Antalet intervjuer med lärare hade kunnat utökas för att kunna utläsa en mer generell bild för hur Jehovas blir bemötta i skolan. Det gemensamma vi har

funnit i de lärarintervjuer vi utfört är att dessa lärare inte tagit stor hänsyn till läroplanen innan lektionsbefrielse har beviljats. Ingen svarade ja på den frågan när den ställdes vid intervjun.

Läroplanen föreskriver att läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Skolan ska motverka sådana begränsningar i elevens studie- och yrkesval som grundar sig på kön, social eller kulturell bakgrund. Jehovas vittnen anser däremot att man så tidigt som möjligt ska skaffa sig en utbildning av praktisk art för att kunna försörja sin familj och leva för sin tro. De anser att en eventuell fortsatt utbildning är något som föräldrarna tillsammans med barnet ska ta ställning till utan lärarens inverkan.

Enligt kursplanen ska läraren inom biologi undervisa om människan som biologisk varelse och om livets evolution. Jehovas vittnen tror dock inte på evolutionen, därför har de egna föreskrifter i hemmet som beskriver den rätta läran. Det ligger på föräldrarnas ansvar som Jehovas vittnen att genom barnet ta reda på vad som skett i undervisningen i skolan för att sedan ge den rätta läran.

Inom religionskunskapen ska man främja en öppen diskussion kring frågor om tros- och livsåskådning som ska leda till respekt för vars och ens egenart. Därför anser vi att det är viktigt att det sker ett utbyte av trosuppfattningar. Har man ett Jehovas vittne i klassen kan det leda till givande diskussioner.

Religionskunskapsämnet ska ge kunskaper om Bibeln, kyrkoåret och den kristna trons föreställningsvärld. Kristendomen har också stor betydelse för det svenska samhället och dess uppbyggnad. Genom att följa kyrkoårets växlingar kan eleven fördjupa kunskaperna om bakgrunden till religiösa helger och högtider. Bibeltexter, psalmer och sånger ger uttryck för kristen tro i olika tider. Den nordiska mytologin hör också till undervisningen. Mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte skolåret är att kunna återge några grundläggande bibliska berättelser och redogöra för kristna seder och bruk. I slutet av det nionde skolåret ska eleverna ha kunskap om kristen tro och livsuppfattning med utgångspunkt i Bibeln. De ska också ha kunskaper om kristna traditioner som de visar sig i kyrkoår, högtider, gudstjänstliv och symboler.

De elever som är Jehovas vittnen firar inte religiösa högtider av något slag och de tror inte heller på det hedniska. Vissa av dem får inte delta i religionsundervisningen eller sjunga

psalmer. Detta blir tydligt framträdande i skolan vid jul, påsk, födelsedagar och vid skolavslutningen. Det är olika från familj till familj om eleven får delta och inte vara aktiv eller om den inte får delta alls.

I samhällskunskap ska man bl.a. undervisa om demokratins värdegrund. Skolan ska också ge förståelse för orsakerna till internationella konflikter samt innebörd och konsekvenser av fredssträvanden. Vilket innefattar att tala om FN:s arbete för att förhindra väpnade konflikter.

Jehovas vittnen tror på teokrati men har accepterat att leva under den regim som råder i landet. Därför är de inte med och röstar vid politiska val och deltar inte aktivt i samhällsarbetet. Vi anser att de Jehovas vittnen som lever i Sverige har enklare för att få sina åsikter hörda och respekterade eftersom vi lever i ett demokratiskt samhälle som medför religionsfrihet, gentemot de vittnen som lever under t ex diktatur. Det som upprör oss är att de vittnen som lever under dessa förhållanden, inte heller försöker påverka och förändra sin situation. FN har inte heller funnit vittnenas godkännande. Våra intervjuer har inte påvisat att firandet av FN-dagen skulle skapa problem, men det är inte helt omöjligt.

Ett Jehovas vittne äter inte blodmat. Detta har inte lett till några svårigheter i de intervjuer vi har gjort. Ofta finns det en alternativ maträtt när t ex blodpudding serveras. Annars så är det säkert lätt ordnat med matbespisningen att få annan mat vid dessa tillfällen.

Efter slutfört arbete känner vi oss säkrare på hur vi ska gå tillväga den dag vi står inför uppgiften att ta emot en elev som är ett Jehovas vittne. Vi har satt oss in i deras trosuppfattning och anledningarna till varför de inte vill delta i all verksamhet. Dessa kunskaper är viktiga att ha för att tillsammans med eleven och dess föräldrar kunna diskutera fram lämpliga lösningar och sätta dem i relation till läroplanen, vilken man som lärare är skyldig att följa.

Jehovas vittnen väljer att använda sig av det svenska skolsystemet. Vi anser därför att det är vår plikt som lärare att informera dem likväl som andra föräldrar om vilka krav som finns att uppfylla. Självklart är det viktigt att vara tillmötesgående och flexibel så långt det är möjligt. Detta anser vi dock måste ske inom ramarna för vad läroplanen tillåter. När vi som nyexaminerade lärare kommer ut, kan det vara svårt att dra gränsen för vad man kan befria en elev ifrån utan att begå tjänstefel. Därför tycker vi att dessa beslut ska tas i samråd med rektor.

Vi anser att elever som är Jehovas vittnen ska delta vid all undervisning, men att de vid aktiviteter som strider mot deras trosuppfattning inte behöver vara delaktiga. Vid t ex sjungandet av julpsalmer ska eleven finnas närvarande men behöver inte sjunga med. Detta grundar vi på att de annars aldrig kommer att uppnå de mål som finns uppsatta i styrdokumentet. Därför tycker vi att de i alla fall ska ha en förtrogenhet med all svensk skolundervisning.

10. KÄLLFÖRTECKNING

10.1 Litteratur

Anderson, H. (1996) *Född i sanningen*. Skellefteå: Ord & visor förlag

Arlebrand, H. (1986) *Drömmen om riket - en bok om Jehovas vittnen*. Uppsala: EFS förlaget

Franz, R. (1990) *Samvetskris*. Göteborg: CKI-förlaget

Gustafsson, I. (1983) *Nyreligiösa rörelser i Sverige*. Göteborg: Förlagshuset Gotia

Johnson, B. (1975) *Något om Jehovas vittnen och deras verksamhet*. Lund: Håkan Ohlssons

Langley, M. (1981) *En bok om religion, mystik och ockultism*. Örebro: Bokförlaget Libris

Skjerpe, O. (1971) *Jehovas vittnen och vad de lär*. Oslo: Nomi Forlag

Utbildningsdepartementet. (1994) *Kursplaner för grundskolan*. Stockholm

Utbildningsdepartementet (1994) *Lpo 94*. Stockholm

Wikström, L. (1982) *Nya religioner mitt ibland oss*. Arlöv: Skeab förlag

Wilting, J. (1993) *Riket som inte kom 40 år som ett Jehovas vittne*. Stockholm: Dagen-gruppen

10.2 Tidskrifter

Gefle Dagblad. (12 oktober 1997)

Kyrkans Tidning (nr. 39 1997)

Västerbottens-Kuriren (10 mars 1998)

10.3 Jehovas vittnens egna skrifter

Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc. (1996) *Hemligheten med ett lyckligt familjeliv.*

Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc. (1995) *Jehovas vittnen och utbildning.*

INTERVJUFRÅGOR TILL JEHOVAS VITTNEN OCH LÄRAREN LENNART

- ✿ Bakgrund
- ✿ Personbeskrivning
- ✿ Hade du några betänkligheter innan du valde läraryrket?
- ✿ Stötte du på några svårigheter under utbildningens gång?
- ✿ Visste någon om din trosuppfattning under din utbildning? Om så var fallet, hur reagerade de? Tycker du själv att det är viktigt att informera?
- ✿ Varför valde du att bli speciallärare?
- ✿ Har du stött på några svårigheter under din tid som lärare på grund av din trosuppfattning? I så fall, vilka? Problem med föräldrar respektive elever?
- ✿ Vet du om det finns någon friskola för Jehovas vittnen i Sverige? Om inte skulle du vilja att det fanns det?
- ✿ Har dina barn fått delta i all verksamhet i skolan? Om inte vad har de inte fått deltagit i för undervisning?
- ✿ Är det vanligt att Jehovas vittnen studerar vidare på högskola eller universitet?

INTERVJUFRÅGOR TILL LÄRARNÄ

- ☼ Hur fick du som lärare reda på att din elev tillhör eller tillhörde Jehovas vittnen?
- ☼ Har du under din tid som lärare stött på flera elever som varit med i Jehovas vittnen? Fanns det i så fall några nämnvärda skillnader mellan dem?
- ☼ Vilka aktiviteter eller lektioner fick eleven inte delta i?
- ☼ Utifrån vad/vilket fattade du dina beslut om eventuell befrielse?
- ☼ Tog du stöd av läroplanen?
- ☼ Hur löste ni detta praktiskt?
- ☼ Hur hanterade och upplevde du detta som lärare?
- ☼ Fungerade föräldrakontakten och samarbetet med hemmet bra?
- ☼ Hur bemöttes Jehovas vittnet av sina klasskamrater?
- ☼ Hur gjorde du som lärare för att få Jehovas vittnet att på ett naturligt sätt smälta in i gruppen?
- ☼ Tycker du att Jehovas vittnen borde gå i friskola?